

LUNDS
UNIVERSITET

Från otänkbart till nödvändigt på 80 dagar

**En analys av faktorer som påverkade Socialdemokraternas
svängning i frågan om ett svenskt medlemskap i Nato**

August Torkildsen & Kaspian Persson

Sammanfattning

I maj 2022 svängde Socialdemokraterna rörande ett svenskt medlemskap i försvarsalliansen Nato. Svängningen innebar ett säkerhetspolitiskt skifte, där Sverige övergav över 200 år av militär alliansfrihet. Genom metoden processpåring togs tidigare utforskade faktorer upp, som påverkat Socialdemokraternas snabba tvärvändning i frågan. Tydliga korrelationer mellan opinionsmätningar om Nato-frågan och Socialdemokraternas allt mer positiva inställning till Nato har påträffats med hjälp av medianväljareteorin, vilket stärker tesen att Socialdemokraterna inte ville göra Nato till en valfråga. Vändningen kan också förklaras i ljuset av Hultqvist-doktrins misslyckande, där den misslyckades med att skapa multi- och bilaterala försvarsgarantier, samtidigt som den militära avskräckningen var för låg. Med hjälp av Kenneth N. Waltz teorier förklaras möjliga anledningar till varför doktrins militära avskräckning fallerade. Slutsatsen är att det finns bevis för att medianväljarteorin och Waltz teorier kan förklara Socialdemokraternas förändring i frågan om en svensk Nato-anslutning.

Nyckelord: Nato, militär alliansfrihet, säkerhetspolitik, Hultqvist-doktrinen, Socialdemokraterna

Antal ord: 7903 ord

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställning	1
1.2 Teori	2
1.2.1 Begränsningar	3
1.3 Tidigare forskning	4
1.3.1 Begränsningar	5
1.4 Metod	6
1.5 Material	8
2 Bakgrund	10
2.1 Svensk Nato-opinion under 2000-talet	10
2.2 Hultqvist-doktrinen och svensk militär alliansfrihet	10
2.3 Socialdemokraternas svängning i frågan om Nato	11
3 Analys & diskussion	14
3.1 Opinionsläget	14
3.1.1 Värdering av bevis	18
3.2 Hultqvist-doktrinen misslyckande?	19
3.2.1 Doktrinen misslyckande att skapa multi- och bilaterala försvarsgarantier	20
3.2.2 De ekonomiska kostnaderna av militär alliansfrihet och militär avskräckning	22
3.2.3 Värdering av bevis	24
4 Slutsats	26
5 Referenser	28

1 Inledning

Morgonen den 24 februari 2022 inledde Ryssland sin fullskaliga invasion av Ukraina. Som konsekvens inleddes en debatt som skulle sätta Sveriges 200-åriga tradition av militär alliansfrihet ur spel. Den 15 maj, mindre än 3 månader efter Rysslands invasion, stod statsminister Magdalena Andersson på Sveavägen 68 i Stockholm och meddelade Socialdemokraternas avsikt att ansöka om medlemskap i försvarsalliansen Nato (Socialdemokraterna, 2022). Dagen efter fattar Sveriges riksdag med brett stöd beslutet att lämna in en ansökan om medlemskap i försvarsalliansen, för att den 18 maj officiellt överlämna sin ansökan till Nato (Regeringen, 2024).

Beslutet var för både Socialdemokraterna och befolkningen ett kontroversiellt beslut. Socialdemokraterna var innan kriget i Ukraina mycket tydliga med att den svenska militära alliansfriheten tjänat, och skulle tjäna Sverige väl i framtiden (Regeringen, 2021, s.2). Beslutet att lämna alliansfriheten till förmån för ett medlemskap i Nato kommuniceras enligt Socialdemokraterna själva som en naturlig konsekvens av dels Rysslands invasion av Ukraina, men även Finlands beslut att ansöka om medlemskap (Socialdemokraterna, 2022). Samtidigt kan man inte utesluta fler faktorer som kan ha påverkat partiets tvärvändning i frågan. I denna uppsats kommer två faktorer att behandlas som kan ha påverkat Socialdemokraternas vändning i frågan: sambandet mellan opinionsmätningar och Socialdemokraternas kommunikation utåt, samt Hultqvist-doktrinen förmåga till militär avskräckning och bi- och multilaterala försvarsgarantier. Samtidigt existerar en stor ödmjukhet inför svårigheten att konkret fastställa orsaken till resultatet av en process. Alternativa förklaringar kan med stor sannolikhet existera, vilket vi är medvetna om. Möjligheten att förklara processen till punkt och pricka är svår, just på grund av att de direkta iakttagelser inom maktens korridorer som krävs är svåra att uppleva i person.

1.1 Syfte och frågeställning

Vår frågeställning är följande:

- Hade faktorerna opinionsläget och Hultqvist-doktrinen påverkan på Socialdemokraternas beslut att ansöka om medlemskap i Nato?

Denna uppsats syftar till att undersöka två olika sorters faktorer som kan ha påverkat Socialdemokraternas skifte i synen på ett svenskt Nato-medlemskap. Detta med anledningen av att det finns både ett inomvetenskapligt och ett utomvetenskapligt värde i att studera ovanstående faktorer. Det inomvetenskapliga värdet handlar till stor del om att det finns en forskningslucka gällande faktorernas påverkan av Socialdemokraternas omvärdering. Det utomvetenskapliga värdet handlar till största del om att det i skrivande stund är valår. Denna uppsats är i ljuset av detta faktum av utomvetenskaplig betydelse då de förklarar ett statsbärande partiets inställning i en fråga som radikalt förändrades på 80 dagar.

1.2 Teori

Ekonomen Anthony Downs liknar i boken *An economic theory of democracy* politiska partier med entreprenörer. På samma sätt som entreprenörer genom företagande försöker gå med vinst, försöker politiska partier att forma och ge uttryck för åsikter som kan vinna röster (Downs, 1957, s.295). Partier formulerar politik för att vinna val framför att vinna val för att kunna formulera politik (Downs, 1957, s.30). Denna ansats härleds till tanken om politikern som en rationell varelse som har ett egenintresse. Detta egenintresse har åtminstone två gränser som inte får passeras, nämligen att inte bryta mot lagen eller utnyttja sina partivänner. Politiker anses vara drivna av makt, prestige, pengar och det politiska spelet. Enligt författaren kan de inte uppnå ovanstående mål (förutom det politiska spelet) om de inte vinner val (Downs, 1957, s.30). Väljare, i sin tur, kommer bara rösta på den politiker som i väljarnas mening kan ge dem mer fördelar än de andra politikerna (Downs, 1957, s.36). I ett tvåpartisystem så tenderar de två olika partierna att dras närmare varandra politiskt medan i ett flerpartisystem så försöker partierna att särskilja sig från varandra i en större omfattning (Downs, 1957, s.127). Downs antar att väljarnas normalfördelade enligt en höger-vänsterskala. Detta innebär att den största väljargruppen finns i mitten, de som varken uppfattar sig som särskilt vänster eller höger. Det skapar i sin tur incitament för partier att röra

sig mot mittenväljargruppen, då den gruppen har flest potentiella röster (Downs, 1957, s.118). Denna teori förklarar partiets positionering i politiska frågor gentemot väljare.

Den amerikanske statsvetaren Kenneth Waltz utvecklade i sin bok *Theory of International Politics* (1979) det som i modern tid kom att kallas *neorealism*, vilket är en modernare tolkning av det inom forskning av internationella relationer viktiga begreppet realism (Hall, 2021, s.81). I boken myntar Waltz två teorier som kan anses relevanta för att förklara att kostnaden av militär alliansfrihet kan vara högre än om staten varit medlem av en allians. Den första teorin grundar sig i att större stater har ett stort egenintresse i de kollektiva nyttor som en försvarsallians skapar, och därmed är beredda att bidra oproportionerligt mycket för att säkerställa nyttans fortsatta existens (Waltz, 1979, s.208). Den andra teorin som Waltz myntar handlar om tanken att statlig självhjälp är vital för staters överlevnad (Waltz, 1979, s.104-105), med det generella antagandet att den realistiska idén om en anarkisk internationell spelplan stämmer. Därför ska rationella stater sträva efter att uppnå autarki, alltså självförsörjning, vilket hämmar specialisering som kan uppnås inom samarbeten (ibid.). Tanken om en anarkisk värld är inte myntad av främst Waltz, utan är en adaptering nästan samtliga realistiska tänkare gjort. Samtidigt existerar det flertalet andra teorier inom internationella relationer, exempelvis konstruktivismen och liberalismen.

Tidigare forskning av bland annat Anna Wieslander (2022) använder likaså antagandet om en anarkisk spelplan och utgår från neoklassisk realism. Realistiska teoribildningar kan därmed anses relevanta inom ämnet. Försättningsvis kan andra förklaringsmodeller fungera lika väl som de Waltz format, men i fallet rörande den militära alliansfrihetens ekonomiska kostnader anser vi att Waltz modeller bäst förklarar hur kostnaden tenderar att vara högre i en militärt alliansfri stat.

1.2.1 Begränsningar

Rörande teori kan man hävda att det med stor sannolikhet existerar flertalet teorier som kan appliceras på denna analysen. De valda teorierna kommer inte att kunna bidra med hundra procentiga resultat, utan enbart bidra med få av flertalet potentiella förklaringar till utfallet av processen. Det finns en stor ödmjukhet inför teoriernas otillräckliga förmåga att

bekräfta ett orsakssamband, då de enbart kan ge förklaringar. Att bevisa att det kan existera ett kausalt samband innebär inte nödvändigtvis att det kausala sambandet existerar.

1.3 Tidigare forskning

Det har skrivits ett antal studentuppsatser kring ämnet, bland annat uppsatser som analyserat språkbruk i medier under processen och dess framing i medielandskapet. Uppsatsen bidrar med bevis som stärker teorin om att framing påverkar hur politiska utspel uppfattas (Winther, 2022). Under höstterminen 2024 skrevs en kandidatuppsats inom freds- och konfliktvetenskap vid Lunds Universitet som analyserade de faktorer som påverkade Sveriges beslut att ansluta sig till Nato. Uppsatsen tog upp internationella faktorer som Rysslands invasion av Ukraina, Finlands beslut att gå med i Nato samt Sveriges under 2000-talet omfattande nedrustning av försvaret (Eriksson & Ohlson, 2024). Inrikesfaktorer som en enpartiregering bestående av endast Socialdemokraterna, samt läget i opinionen, analyseras som faktorer som kan ha påverkat Sveriges beslut (ibid.). Författarna använder sig utav en modell från statsvetaren Jakob Gustavsson för att ta fram bevis som stärker sina teorier, där ett antal faktorer anses påverka en beslutsfattarens beslut (ibid.). Författarna hittar med hjälp av sin teori bevis för att de olika faktorerna kan ha påverkat Socialdemokraternas beslut. Samtidigt så grundar sig uppsatsen på intervjumaterial för sina slutsatser. I en intervju går det inte att utesluta tendens, alltså att avsikt att ge en snedvriden bild av verkligheten, (Esaiasson et al, 2024, s.142), då samtliga intervjupersoner är nuvarande eller tidigare politiker (Eriksson & Ohlson, 2024). I det politiska klimatet kan incitament existera för att måla upp bilder för att få sina meningsmotståndare att se sämre ut.

Samma år som kandidatuppsatsen i freds- och konfliktvetenskap skrevs publicerade Svenska Dagbladets politikreportrar Maggie Strömberg och Torbjörn Nilsson boken *Högt över havet: så övergav Sverige alliansfriheten* (2024). Boken grundar sig likaså på en stor samling intervjuer med tidigare och nuvarande politiker, iakttagelser och tidigare litteratur. Syftet är att, likt denna och andra uppsatser, undersöka de faktorer som påverkade Socialdemokraternas beslut att verka för ett svenskt Nato-medlemskap. Strömberg och Nilsson bidrar med flertalet bevis som kan anses vara relevanta inom denna uppsatsens kontext, exempelvis hur Peter Hultqvist aktivt arbetade för en Finsk-Svensk försvarsallians under våren 2022 (ibid.). Boken fungerar som utmärkt inspiration och sammanfattar tydligt vad som hände i maktens

korridorer under processen, men kommer inte att utgöra en empirisk grund för uppsatsen på grund av att mycket grundar sig i iakttagelser.

Kapitlet “JORDSKRED I SVENSK Nato-OPINION EFTER RYSSLANDS INVASION AV UKRAINA” ur antologin *Ovisshetens tid* från SOM-institutet diskuterar skiftningen i opinionsundersökningarna gällande Nato-frågan efter kriget i Ukraina. De fokuserar framförallt på opinionsundersökningarna istället för enskilda partier (Bjereld & Oscarsson, 2023). Opinionsläget presenteras som en *opinionschock* och jämförs med Fukushima och flyktingkrisen 2015 påverkan på opinionen (Bjereld & Oscarsson, 2023, s.142). Fortsättningsvis presenteras bevis på att åsiktsförflyttningen bland Socialdemokratiska väljare var större än i befolkningen (Bjereld & Oscarsson, 2023, s.149-150), vilket kan anses ytterst relevant för denna uppsatsen.

Mikael Holmström redogör tydligt för Sveriges hemliga Nato-förbindelser i *Den dolda alliansen* (2023), vilket ger läsaren en djupare förståelse för hur samarbetet mellan Sverige och Nato sett ut historiskt sett. Holmström presenterar bevis som stärker teorin att Sverige och Nato inofficiellt arbetat nära sedan andra världskrigets slut. Inom forskning kring svensk säkerhetspolitik har även Anna Wieslander publicerat en artikel rörande Hultqvist-doktrinen (2022), som presenterar bevis kring Sveriges öppna önskan till samarbete med Nato och drar slutsatsen att Hultqvist-doktrinen är en doktrin för säkerhetspolitisk integration (ibid.).

Sammanfattningsvis är svensk säkerhetspolitik ett utforskat ämne, men rörande Socialdemokraternas vändning i frågan om Nato finns det fortfarande ett antal frågor som förblivit obesvarade. Det har förblivit utforskat om opinionen faktiskt påverkade partiets beslut; var det möjligen ett strategiskt val för att undvika Nato som valfråga? Likaså har de ekonomiska konsekvenserna av militär alliansfrihet och Hultqvist-doktrinens konsekvenser tenderat att förbli relativt utforskade.

1.3.1 Begränsningar

I denna uppsatsen behandlas inte det som annan forskning och officiella uttalanden anser vara en avgörande faktor till Sveriges Nato-anslutning: Rysslands invasion av Ukraina (Eriksson &

Ohlson, 2024; Regeringen, 2022; Socialdemokraterna, 2022). Vi är medvetna om begränsningen i de faktorer som ska analyseras, och att våra teorier bara kan förklara begränsat mycket. Fortsättningsvis är det viktigt att belysa att de bevis som påträffas i analysen enbart är teoribekräftande, och därmed bara bekräftar teoriernas applicerbarhet och inte faktorernas direkta påverkan. Den här uppsatsen kommer dessutom inte kunna hävda vilken av de möjliga faktorerna som har störst påverkan.

1.4 Metod

Vi har valt att använda oss av processpåring som metod. Det är en metod som används för att förklara kausala samband genom att utförligt beskriva ett händelseförlopp. Syftet med metoden är att beskriva en process som i sin tur leder till ett beslut. Genom att identifiera viktiga aktörer i kedjan och andra bevis som kan tänkas vara viktiga bidrar metoden till förståelse för vad som var upprinnelsen till ett beslut eller en händelse. Först väljer man ett beslut eller en händelse man vill undersöka. Därefter sätter man sig in i dess händelseutveckling för att skapa en egen uppfattning om vad som kan ha orsakat händelsen. Slutligen presenterar man de faktorer som man själv identifierat som viktiga i processen, och sedan undersöka dessa faktorer vidare (Esaïasson et al. 2024, s.280). Om detta skall göras grundligt kan det ta mycket lång tid, framförallt om man ska komma fram till väl avvägda teorier. I och med denna uppgifts syfte och dess tidsomfång kan det vara rimligt att pröva redan befintliga teorier framför att skapa ett eget teoretiskt ramverk (Esaïasson et al. 2024, s. 279-280). I processpåring är det viktigt att fokusera på den kausala processen och identifiera *formativa* moment för en historisk händelseutveckling (Esaïasson et al. 2024, s. 281). I vårt fall väljer vi att fokusera på händelser mellan perioden 16 februari 2022 - 15 maj 2022 som rör och positionerar Socialdemokraterna i relation till ett svenskt Nato-medlemskap.

Under processpåringen är det viktigt att utvärdera och identifiera de bevis som anses ha påverkat Socialdemokraternas beslut genom de ovan presenterade teorierna. Genom att värdera de bevis som analysdelen kommer fram till, kan slutsatser dras rörande bevisens tyngd och därmed bevisens relevans. Troligtvis kommer processpåringen konstatera att Nato-processen kan ha skett som konsekvens av opinionen och Hultqvist-doktrinen misslyckande, i enighet med Mahoneys definition av processpåringens resultat (2012, s.571). I nedanstående tabell presenteras de bevis som anses bör uppenbara sig under analysen.

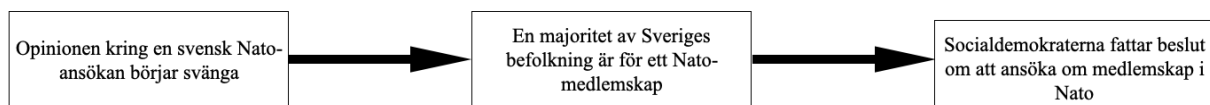
Tabell 1.1

Teori	Empiri	Bevis som borde uppenbara sig
Medianväljarteorin	Utspel i media, officiella utspel och medierapportering samt opinionsundersökningar.	Socialdemokraterna ändrar uppfattning när opinionsmätningarna visar att medianväljaren vill gå med i Nato.
Waltz (1979) teori om självhjälp och dess kostnader	Officiella uttalanden från Socialdemokraterna, utrikesdeklarationer, riksdagsprotokoll och officiella handlingar.	Officiella argument rörande svensk alliansfrihets otillräcklighet i det nya säkerhetspolitiska klimatet, samt uttalanden som dementerar möjligheten till utländsk hjälp vid tillfälle av krig eller konflikt.

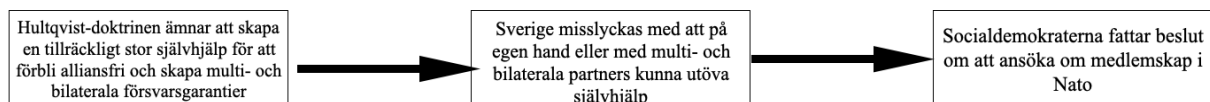
Analysen rörande de tre faktorerna kommer att byggas på två teoretiska kausala kedjor. De kausala kedjorna ämnar att skapa en brygga mellan teorin och empirin, och tillämpning av teori på just vårt fall.

Figurerna 1.1-1.2 visar de kausala kedjor som ur teorin borde uppenbara sig i fallen.

Figur 1.1

Figur 1.2

1.5 Material

Materialet som används i analysen består av primär- och sekundärkällor. Primärkällorna utgörs dels av officiell kommunikation från Socialdemokraterna, rapporten från 13 maj (tillsatt 16 mars) "*Ett försämrat säkerhetspolitiskt läge - konsekvenser för Sverige*" från Regeringskansliet (2022), utrikesdeklarationer, tidningsartiklar samt opinionsmätningar. Användningen av Socialdemokraternas officiella kommunikation ämnar till att beskriva Socialdemokraternas officiella hållning i frågan om ett svenskt Nato-medlemskap under perioden 16 februari 2022, fram till partiets beslut att rösta för en anslutning till försvarsalliansen den 15 maj samma år. Den officiella kommunikationen bidrar till att ge en ökad förståelse för hur partiets ställning förändrats under tidsperioden, samt fungerar som jämförelsepunkter i analysen kring hur opinionsläget i frågan om Nato-anslutning kan ha påverkat Socialdemokraternas officiella ställning. Användandet av rapporten *Ett försämrat säkerhetspolitiskt läge - konsekvenser för Sverige*" grundar sig i tanken att de motiveringar kring svensk säkerhetspolitik som framförs av den av regeringen utsedda arbetsgruppen (Regeringskansliet, 2022, s.5) är av vikt för den kommande analysen. I rapporten diskuteras metodiskt hur svensk säkerhetspolitik sett ut, vilka konsekvenser tidigare säkerhetspolitik medfört, samt hur framtida svensk säkerhetspolitik kan komma att utformas. Detta kan anses vara av stor vikt när ovanstående 2 faktorer påverkan på Socialdemokraternas beslut ska analyseras. Utrikesdeklarationerna ämnar, precis som Socialdemokraternas officiella kommunikation, att ge en större bild om hur den officiella hållningen kring säkerhetspolitik och Nato i sin helhet förändrats. Utrikesdeklarationerna kommer att kompletteras med interpellationsdebatter från Sveriges riksdag från perioden, för att bidra med ett större djup av Socialdemokraternas kommunikation under tidsperioden.

Som primärkälla gällande det svenska opinionsläget kring ett Nato-medlemskap kommer opinionsundersökningar från kunskaps- och analysföretaget Novus att bidra med fakta om hur den svenska opinionen rörande svensk anslutning till Nato förändrades under våren 2022. Intervjuer och uttalanden i media kommer också användas som primärkällor. Anledningen till att vi valt att uteslutande använda oss utav opinionsundersökningar från Novus handlar dels om att de kontinuerligt genomförde mätningar av Nato-opinionen under våren 2022, samt att Novus är en erkänt trovärdig leverantör av opinionsundersökningar.

De riksdagsdebatter som utgör primärmaterial i uppsatsen utspelade sig den 25 januari respektive 30 mars 2022. Debatterna fungerar dels som material för att bidra med empiri kring hur Socialdemokratiska politiker pratat om Nato under våren 2022. Samtidigt är det viktigt att understryka att det som förblir osagt fungerar som lika bra bevisning. I en säkerhetspolitisk debatt från den 30 mars, mitt under Nato-processen, nämner den Socialdemokratiska politikern Niklas Karlsson inte Nato en enda gång (Riksdagen, 2022). Materialet inom ämnet anses relevant, oavsett om Nato nämns eller inte i Socialdemokraternas kommunikation.

Gällande sekundärkällor avser vi att använda flertalet akademiska artiklar och böcker för att bredda diskussionen. Då en del av sekundärmaterialet använt sig utav intervjuer och iakttagelser som primärkällor, behandlas dessa källor med mer skepsis, då en sekundärkälla inte kan styrka en primärkällas uppgift (Esaiasson et al. 2024, s.144). Samtidigt fungerar flertalet sekundärkällor som ett utmärkt komplement för att ge en större kontext kring den breda frågan som rör tidigare svenskt samarbete med Nato, tidigare socialdemokratiska ställningstaganden och dess orsaker, samt bidrar med teorier som kan förklara varför aktörer agerat som de har gjort.

2 Bakgrund

2.1 Svensk Nato-opinion under 2000-talet

1994 anslöt sig Sverige till Partnerskap för fred (PFF) vilket syftar till att utveckla och förbättra samarbetet mellan Nato och icke-medlemsländer (Regeringen, 2024). Samma år började SOM-institutet med sina opinionsmätningar som undersökte det svenska folkets syn på ett eventuellt Nato-medlemskap. Mellan perioden 1994 och 2012 var nej-sidan till ett medlemskap i Nato ständigt större än ja-sidan. I regel dubbelt så stor men också i vissa mätningar trippelt så stor. Trenden bröts 2013 i samband med att dåvarande överbefälhavaren Sverker Göranson uttalade sig om Sverige försvarsförmåga och menade att Sverige i händelse av krig bara kunde försvara begränsade mål i en vecka (Svenska Dagbladet 2012). Detta skapade en stor försvarsdebatt i Sverige där bland annat synen på alliansfriheten diskuterades. I och med denna debatten så var det möjligt att se en trend där nej-sidan minskade från tidigare nivåer medan ja-sidan ökade. Denna skiftning innebar att differensen mellan ja- och nej-sidan minskade (Bjereld, 2014, s.487-488). Noterbart är att 2015 var första gången ja-sidan var större än nej-sidan, med bakgrund till Rysslands annektering av Krim 2014. Detta var däremot ett undantag, men trenden av mindre skillnad mellan nej- och ja-sidan befestes och fortsatte löpande under resten av 2010-talet. Trenden bröts vid Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina 2022 (Bjereld & Oscarsson, 2022, s.146-147).

2.2 Hultqvist-doktrinen och svensk militär alliansfrihet

“Som regeringen har framhållit är ett svenskt Natomedlemskap inte aktuellt. Vår militära alliansfrihet tjänar oss väl och bidrar till stabilitet och säkerhet i norra Europa.” (Linde, 2022, prot. 2021/22:109)

I över 200 år var Sverige ett militärt alliansfritt land. Den militära alliansfriheten syftade till att ge Sverige handlingsfrihet och självständighet i utrikespolitiken, och främja fred och

avspänning i omvärlden (Linde, 2022, prot. 2021/22:1070). Den säkerhetspolitiska tanken under Socialdemokraternas tid som regeringsparti 2014-2022 ämnade att ge Sverige militärt avskräckande förmågor. Därefter föreslogs bildandet av försvarsfrämjande multi- och bilaterala samarbeten med andra stater samt Nato, och ett starkt stöd för den regelbaserade världsordningen (Wieslander, 2022, s.36). Synsättet kom att kallas "Hultqvistdoktrinen", uppkallad efter den tidigare svenske försvarsministern Peter Hultqvist (ibid., Ydén, Bjereld & Berndsson, 2022, s.382). I en debattartikel i Dagens Nyheter argumenterar den tidigare försvarsministern för ett ökat multi- och bilateralt samarbete med närliggande länder och USA är en naturlig utveckling av den svenska militära alliansfriheten (Hultqvist, 2015). Samtidigt läggs stor betoning på att Sverige bör förbli utanför Nato, vilket i praktiken inneburit att Sverige icke erhållit de försvarsgarantier som alliansens medlemmar omfattas av (Regeringen, 2024). Sveriges militära avskräckning skulle främst hävdas unilateralt, genom en stärkt inhemsk militär försvarsförmåga (Wallström & Hultqvist, 2016).

Synen på den militära avskräckningen som speglas i Hultqvistdoktrinen är grundad i samma tradition som präglade svensk säkerhetspolitik under kalla kriget: en alliansfri och militär avskräckning i fredstid för att främja neutralitet i krigstid (SOU 2002:108, s. 389, s. 391). Det som särskiljer Hultqvistdoktrinen från kalla krigets neutralitetspolitik är synen på multi- och bilateralt samarbete, vilket är en vital del i den förstnämnda. Kontroverser kring hur svensk inofficiell hållning gentemot Nato under kalla kriget råder, exempelvis i *"Den dolda alliansen: Sveriges hemliga Nato-förbindelser"* där Mikael Holmström (2023) argumenterar för att svensk säkerhetspolitik alltid agerat för och litat på att Nato vid händelse av krig skulle komma till undsättning (Holmström, 2023, s. 81).

2.3 Socialdemokraternas svängning i frågan om Nato

Den 15 maj 2022 uttalade dåvarande statsminister Magdalena Andersson konkret Socialdemokraternas position skifte rörande frågan om ett svenskt Nato-medlemskap. Beslutet kom efter ett partistyrelsemöte samma dag, och presenterades som ett beslut starkt präglat av Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina. Motiveringen kring Rysslands anfallskrig mot Ukraina och landets avvisande av den internationella säkerhetsordningen presenterades som de faktorer som bidragit till svängningen, men faktorer som att Finland valt att ansöka om medlemskap presenteras likaså. Partiet menar att ett alliansfritt Sverige, med

Finland som Nato-land, hade minskat Sveriges möjligheter till bilateralt försvarssamarbete med Finland (Socialdemokraterna, 2022).

Finland valde i sin tur att officiellt tillkännage sitt uppsåt att ansöka om medlemskap i Nato den 12 maj 2022, tre dagar innan de svenska Socialdemokraterna, via ett pressmeddelande av statsminister Sanna Marin och presidenten Sauli Niinistö (Republikens President, 2022). Beslutet tillkännagavs två dagar efter att ordföranden av Finlands försvarskommitté, Petteri Orpo, delgivit försvarskommitténs åsikt att "Nato är det bästa alternativet med tanke på Finlands säkerhet" (Svenska Yle, 2022).

Socialdemokraternas mindre än tre månader långa svängning erkände något större; nämligen att den svenska alliansfriheten i framtiden inte skulle tjäna Sverige väl (Socialdemokraterna, 2022). Det var inte bara ett nederlag för arbetarrörelsens och den socialdemokratiska traditionen, utan även för den svenska, argumenterar Strömberg & Nilsson i sin bok *Högt över havet: så övergav Sverige alliansfriheten* (2024). Samtidigt går det att hävda att Sverige vid tidigare tillfälle avstått militär alliansfrihet, exempelvis genom *Novembertraktaten* där Sverige-Norge ingick en defensiv allians med Frankrike och Storbritannien (Prot. 1902:44, s.7). Sverige avvek även från neutraliteten 1939 med sitt stöd till Finland under finska vinterkriget, samt genom sitt medlemskap i den Europeiska Unionen 1995. Den socialdemokratiska statsministern Tage Erlander påstås ha drömt om en nordisk försvarsunion (Strömberg & Nilsson, 2024, s.199). Det kan därmed inte fastställas att Sverige, likt Schweiz, strävat efter total alliansfrihet under de beskrivna 200 åren av militär alliansfrihet.

Strömberg & Nilsson (2024) hävdar utifrån iakttagelser och intervjuer att Peter Hultqvist argumenterat för ett medlemskap i Nato samma dag som Finlands statsminister och president delgivit sin avsikt att söka medlemskap (Strömberg & Nilsson, 2024, s.204-205, s.426), samt att partiordföranden och dåvarande statsministern Magdalena Andersson bestämde sig någon gång under våren 2022 (Strömberg & Nilsson, 2024, s.198). Andersson uttryckte själv i mars 2022 enligt SVT att en svensk ansökan skulle "ytterligare destabilisera läget i Europa" (SVT Nyheter, 2022), vilket kan antyda att Andersson bestämde sig att Nato var det bästa alternativet efter den 8 mars 2022. Ledande socialdemokrater ska ha uttryckt oro över hur beslutet påverkat Sveriges position som fredsfrämjande och kärnvapenkritisk stat i världen, samt oro rörande om Turkiet ens skulle ratificera Sveriges ansökan (Strömberg & Nilsson, 2024, s.210). Dessa intervjuer och iakttagelser fungerar som relevant kontext för att förklara

hur den interna diskussionen och debatten såg ut inom Socialdemokraterna under våren 2022, men utgör ingen empiri eller särskilt tillförlitlig fakta att bygga en uppsats på. Oron inom partiet kan dock styrkas på andra sätt, exempelvis genom Socialdemokraterna i Lunds kommunikation den 6 maj 2022, där lokalföreningen menar att alliansfriheten har tjänat Sverige väl genom att förhindra svensk medverkan i krig, samt att en anslutning till Nato kan resultera i ökad kärnvapen eskalering i Östersjöregionen (Socialdemokraterna Lund, 2022).

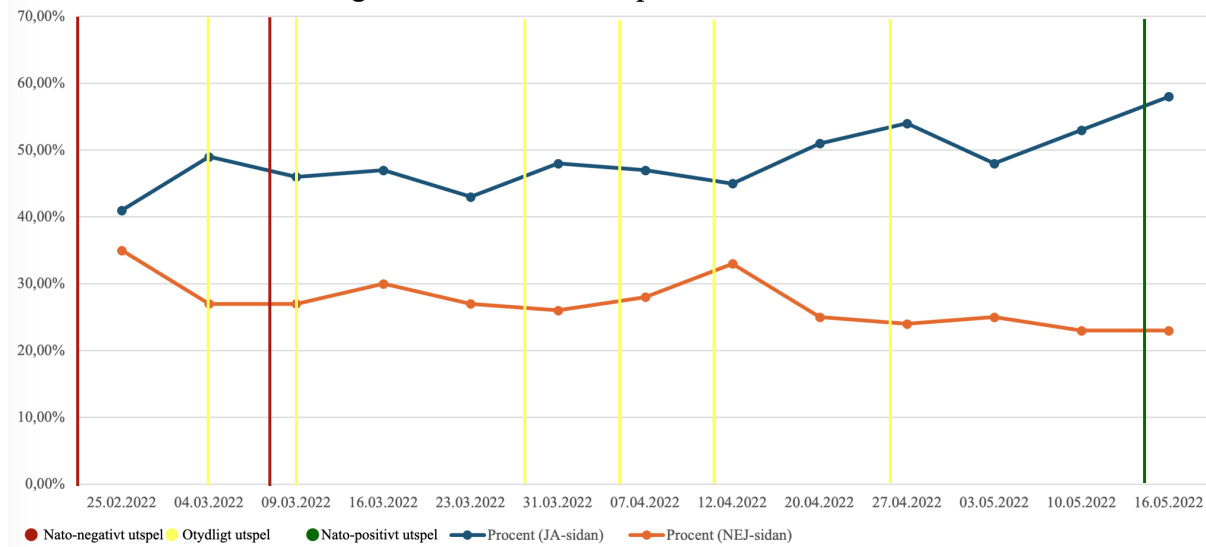
3 Analys & diskussion

3.1 Opinionsläget

Novus är ett svenskt undersökningsföretag som i huvudsak skapar opinionsmätningar. I det här fallet mätte Novus det svenska folkets åsikt om en Nato-anslutning. Frågan löd följande: *“Tycker du att Sverige ska bli medlem i den militära alliansen Nato?”*. Tidigare mättillfällen innan krigsutbrottet 24 februari 2022 var i januari 2022. Mätningen innan dess genomfördes juli 2017. Från och med mätningen från 25 februari uppstår möjligheten att se en tydlig trend för ett svenskt medlemskap bland det svenska folket. År 2017 låg stödet för ett svenskt medlemskap i Nato omkring 30 procent, för att i januari 2022 uppgå emot 35 procent. Efter krigsutbrottet i februari samma år var stödet på 40 procent. Från februari mättillfälle stiger generellt sett opinionen för ett svenskt medlemskap i Nato och visar en tydlig positiv trend mellan denna uppsats tidsmässiga avgränsningspunkter (Novus, 2022). I den nationella SOM-undersökningen 1994-2022 har man årligen mätt svenskars syn på ett svenskt medlemskap i Nato sedan 1994. Hösten 2021 så låg stödet för ett medlemskap på 29 procent, medan ett år senare så låg stödet för det på 64 procent (Bjereld & Oscarsson, 2023, s.147).

Vidare skriver statsvetarna Ulf Bjereld och Henrik Oscarsson i kapitlet “Jordskred i svensk Nato-opinion efter Rysslands invasion av Ukraina” i boken *Ovisshetens tid* att förändringen av svenskarnas inställning till Nato under våren 2022 är den snabbaste och mest plötsliga opinionsförskjutningen som någonsin skett i Sverige (Bjereld & Oscarsson, 2023, s.141). En möjlig teori som författarna presenterar är kombinationen med att opinionen under våren 2022 steg för ett svenskt Nato-medlemskap och att ett val var nära i tid sattes Socialdemokraterna under press. Framförallt när det fanns en riksdagsmajoritet för ett svenskt Nato-medlemskap efter Sverigedemokraternas vändning i frågan vilket ökade pressen ytterligare på Socialdemokraterna, enligt författarna (Bjereld & Oscarsson, 2023, s.144).

Figur 3.1: Svensk Nato-opinion våren 2022

Innan den 25 februari 2022 var Socialdemokraternas linje i Natofrågan tydlig. Den dåvarande Socialdemokratiska utrikesministern Ann Linde uttryckte i utrikesdeklarationen bara en knapp vecka innan krigsutbrottet att ett svenskt Nato-medlemskap inte var aktuellt. Linde lyfte särskilt fram alliansfrihetens fördelar (Linde, 2022, s.1). Efter att Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina inleddes gjordes inga utspel från Socialdemokraterna om ett eventuellt medlemskap i Nato, i alla fall inte under den första veckan av kriget. Den första opinionsmätningen i samband med att kriget inleddes visade ett ökat stöd för ett svenskt medlemskap i Nato. Mellan januari 2022 och 25 februari 2022 ökade ja-sidan med 4 procentenheter (41 procent) (Novus, 2022). Efter mätningen den 4 mars såg läget annorlunda ut då stödet för Nato ökade med 8 procentenheter (49 procent) medan nej-sidan hade minskat med 8 % (27%). Samma dag som opinionsmätningen släpptes deltog Socialdemokraternas partisekreterare Tobias Baudin i en intervju med den Luleå-baserade tidningen Kuriren. Där uttryckte han en vilja att inte ändra Sveriges försvarspolitiska linje samtidigt som han senare i samma intervju säger att frågan om Nato ligger för framtiden (Kuriren, 2022). Fyra dagar senare träffades dåvarande Socialdemokraternas högsta ledning för ett extrainkallat möte med bakgrund i det förändrade säkerhetspolitiska läget. Efter mötet fick den tidigare finansministern Mikael Damberg frågan om sin syn på ett eventuellt Nato-medlemskap och sa likt Baudin att Sveriges säkerhetspolitiska linje skulle ligga kvar. Damberg ville inte heller spekulera i om Socialdemokraterna kunde tänka sig byta inställning till Nato men hävdade däremot att han tyckte det var bra att diskussionen påbörjats. (Aftonbladet, 2022). Den 8 mars deklarerade den dåvarande statsministern Magdalena Andersson att Socialdemokraternas syn

på Nato inte hade förändrats och menade att en svensk ansökan till Nato istället eskalerat situationen (SVT Nyheter, 2022).

Mätningen från 9 mars vittnade om en minskning i stödet för ett Nato-medlemskap på 3 procentenheter (46 procent). Nej-sidan var oförändrad från föregående mätning. Inga utspel som var knutna till Socialdemokraternas syn på Nato gjordes mellan mätningen 9 mars och mätningen 16 mars. Den senare mätningen visar en mycket liten uppgång med 1 procentenhet (47 procent) för ja-sidan medan nej-sidan ökade med 3 procentenheter (30 procent). Inte heller mellan denna mätning och mätningen från 23 mars gjordes några utspel av betydelse från Socialdemokraterna. Mätningen som kom den 23 mars vittnar däremot om en minskning med 4 procentenheter (43 procent) för ja-sidan respektive 3 procentenheter (27 procent) för nej-sidan. Den 30 mars deltog Andersson i SVT:s intervjuprogram "30 minuter" där hon visserligen menade att alliansfriheten hade tjänat Sverige väl, men hävdade också att läget kunde förändras. Andersson sa också att hon inte uteslöt ett svenskt medlemskap i Nato (SVT Nyheter, 2022).

Den 31 mars ökade ja-sidan med 5 procentenheter (48 procent) medan nej-sidan minskade med 1 procentenhet (26 procent). I en intervju med Dagens Nyheter den 6 april menade Linde att Finland och Sverige inte nödvändigtvis skulle komma fram till samma slutsats i Natofrågan. Den intervjun visar att Socialdemokraterna erkände processen och att frågan om Sveriges varande eller icke-varande i Nato var uppe till diskussion (Dagens Nyheter, 2022). Den 7 april kom en ytterligare opinionsmätning där ja-sidan minskade med 1 procentenhet (47 procent) och nej-sidan ökade med 2 procentenheter (28 procent). Den 11 april meddelade Socialdemokraterna via sin egen hemsida att de bjöd in sina medlemmar till en dialog med säkerhetspolitiskt fokus. Baudin uppgav att denna diskussion var tänkt att vara bredare än att bara handla om en eventuell ansökan om medlemskap i Nato. De skriver också att det finns ett innan och ett efter Rysslands invasion av Ukraina. Socialdemokraterna förtydligar också att om dialogen efterfrågar en omläggning av den säkerhetspolitiska linjen så var det upp till Socialdemokraternas partistyrelse att fatta beslut i frågan (Socialdemokraterna, 2022).

Mätningen från 12 april visade en minskning för ja-sidan på 2 procentenheter (45 procent) och en ökning för nej-sidan på 5 procentenheter (33 procent). Socialdemokraterna gjorde inte några utspel med koppling till Nato-frågan mellan mätningarna 12 respektive 20 april. Den sistnämnda mätningen vittnade för en ökning för ja-sidan med 6 procentenheter (51 procent)

och för första gången i denna mätserie var en majoritet av den svenska befolkningen för ett medlemskap i Nato. Samtidigt backade nej-sidan med 8 procentenheter (24 procent). Den 26 april uttalade sig den dåvarande socialförsäkringsministern Ardalan Shekarabi att han lutade åt att Sverige borde ansöka om ett medlemskap i Nato. Han underströk däremot att han ännu inte var helt säker (SVT Nyheter, 2022).

Den 27 april publicerades en mätning som visade att ja-sidan ökat med 3 procentenheter (54%) medan nej-sidan minskat med 1 procentenhet (24 procent). Den 3 maj deltog Andersson på ett Nato-samtal i Tyskland med Finlands dåvarande statsminister Sanna Marin och Tysklands dåvarande förbundskansler Olaf Scholz. På mötet diskuterade de bland annat säkerhetspolitik där Andersson sa att riksdagens säkerhetsanalys om ett eventuellt Nato-medlemskap skulle presenteras 12 maj (Europaportalen, 2022). Opinionsmätningen från den 3 maj visar att ja-sidan minskade med 6 procentenheter (48 procent) och att nej-sidan ökade med 1 procentenhet (25 procent). Den 4 maj meddelade Baudin att Socialdemokraterna skulle ha ett extrainsatt partistyrrelsemöte den 15 maj. Detta med bakgrund till att Socialdemokraternas säkerhetspolitiska dialog inom partiet väntades vara färdig den 12 maj och att riksdagens säkerhetspolitiska slutrapport skulle presenteras den 13 maj. Enligt Andersson var det möjligt att Socialdemokraterna skulle fatta ett beslut om Nato på det extrainsatta partistyrrelsemötet (SVT Nyheter, 2022).

Opinionsmätningen från 10 maj visade en ökning på 5 procentenheter (53 procent) för ja-sidan och en minskning på 2 procentenheter (23 procent) för nej-sidan. Den 15 maj deklarerade Socialdemokraterna att de ville att Sverige skulle ansöka om ett Natomedlemskap (Socialdemokraterna, 2022).

Ur ett teoretiskt perspektiv, i enlighet med medianväljarteorin som presenterades tidigare i uppsatsen, är det möjligt att se ett samband mellan att den folkliga opinionen i Sverige stöd för Nato och Socialdemokraternas åsiktsförändring om ett svenskt medlemskap i Nato. Downs teori är att partier i ett tvåpartisystem tenderar att röra sig mot varandra då de är där de stora väljargrupperna finns. Även om det är så att Sverige inte har ett tvåpartisystem, utan ett flerpartisystem är det trots det möjligt att argumentera att teorin har en viss poäng. Detta, med bakgrund till att Nato-frågan i det här fallet handlade om att antingen var man för ett medlemskap i Nato, eller så var man emot ett medlemskap i Nato. Socialdemokraternas svängning i frågan förklaras därför till viss del av medianväljarteorin då deras positionering i

frågan korrelerar med att opinionen stabiliserats runt 50%. Opinionsmätningarna visade ett tydligt ökat stöd av den svenska befolkningen för ett medlemskap i Nato under den här perioden och det finns ett samband mellan mätningarna och Socialdemokraternas ompositionering i frågan.

I enlighet med tabellen i metodavsnittet är det utifrån medianväljar-teorins perspektiv att det förändrade opinionsläget hade stor påverkan på att Socialdemokraternas ändrade ställning i Natofrågan. Som bevis för detta är att andelen för medlemskap generellt ökade och att andelen nej minskade under denna tidsperiod. Det var alltså utifrån medianväljareorin rationellt av Socialdemokraterna att byta åsikt.

3.1.1 Värdering av bevis

Rörande de bevis som presenterats tidigare så är det möjligt att se ett samband mellan opinionsläget och Socialdemokraternas ändrade hållning i frågan, detta i enlighet med de kausala samband som presenteras i Figur 1.1. De bevis som stärker den tesen är faktumet att i anslutning till att ja-sidan Nato-opinionen översteg 50% meddelade Ardalan Shekarabi att han kunde tänka sig att gå med i Nato (SVT Nyheter, 2022). Givetvis är det så att vi inte kan påstå att det var anledningen till att Shekarabi ändrade hållning, men med medianväljarteorin som utgångspunkt är det möjligt att förklara Socialdemokraternas ändrade åsikt. Detta med bakgrund till att andelen som sa ja gick från relativ majoritet till absolut majoritet. För denna uppsats anses absolut majoritet vara av största betydelse då den speglar hur riksdagen fungerar till skillnad från relativ majoritet.

Vi hittade bevis för att opinionssiffrorna kan ha spelat roll, men inte i hur stor omfattning och dessutom inte vilka andra faktorer som påverkat utfallet. Faktum kvarstår däremot: Socialdemokraterna har alltid varit emot ett Nato-medlemskap och det har också en stor del av befolkningen varit. Sedan observerades det en åsiktsförflyttning, först i samband med Rysslands annektering av Krim och den efterföljande konflikten 2014 (se bakgrund) och senare i svallvågorna av Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina 2022. Socialdemokraterna var emot Nato tills en majoritet av befolkningen var för Nato. Denna förändring i opinion korrelerar väl med Socialdemokraternas svängning i frågan.. Medianväljarteorin förklarar

denna förflyttning i Socialdemokraterna som rationell och baseras på beviset av vad majoriteten väljare har för hållning i frågan. Detta stärks med beviset att Socialdemokraterna ändrade hållning i Nato-frågan samtidigt som opinionen gjorde det.

Tabell 3.1

Kommunikation	Senaste opinionsmätning	Uppenbarar sig bevisen?
4 mars: Partisekreterare Tobias Baudin öppnar för att Nato-hållningen kan ändras (Kuriren, 2022).	Datum: 4 mars För: 49% Emot: 27%	Bevis om medianväljarteorin uppenbarar sig.
8 mars: Ett svenskt Nato-medlemskap skulle destabilisera säkerhetsläget (SVT Nyheter, 2022)	Datum: 4 mars För: 49% Emot: 27%	Inga bevis uppenbarar sig.
8 mars: Mikael Damberg anser att den säkerhetspolitiska linjen ska vara kvar, men är positiv till en förnyad diskussion (Aftonbladet, 2022).	Datum: 4 mars För: 49% Emot: 27%	Bevis om medianväljarteorin uppenbarar sig.
<i>Inga utspel gjordes under perioden 9 mars - 16 mars</i>	Datum: 9 mars För: 46% Emot: 27%	
<i>Inga utspel gjordes under perioden 16 mars - 23 mars</i>	Datum: 16 mars För: 47% Emot: 30 %	
30 mars: Magdalena Andersson utesluter inte ett svenskt medlemskap i Nato (SVT Nyheter, 2022).	Datum: 23 mars För: 43% Emot: 27%	Bevis om medianväljarteorin uppenbarar sig.
6 april: Ann Linde går ut i DN och påstår att Sveriges och Finlands resultat av Nato-processen inte behöver vara samma (2022).	Datum: 31 mars För: 48% Emot: 26%	Bevis om medianväljarteorin uppenbarar sig.
11 april: Socialdemokraterna bjuder in sina medlemmar till en säkerhetspolitisk dialog (Socialdemokraterna, 2022).	Datum: 7 april För: 47% Emot: 28%	Bevis om medianväljarteorin uppenbarar sig.
<i>Inga utspel gjordes under perioden 12 april - 20 april</i>	Datum: 12 april För: 45% Emot: 33%	
26 april: Ardalan Shekarabi yttrar sin åsikt att han lutar mot att Sverige bör söka medlemskap i Nato (SVT Nyheter, 2022).	Datum: 20 april För: 51% Emot: 24%	Bevis om medianväljarteorin uppenbarar sig.
3 maj: Magdalena Andersson deltar i ett samtal med Finlands respektive Tysklands regeringschefer (Europaportalen, 2022).	Datum: 27 april För: 54% Emot: 24%	Inga bevis uppenbarar sig.
4 maj: Tobias Baudin meddelar att partistyrelsen den 15 maj kommer ha ett extrainsatt möte med anledning av dialogen kring Nato. Andersson hävdar att ett Nato- beslut kan komma att fattas (SVT Nyheter 2022).	Datum: 3 maj För: 48% Emot: 25%	Bevis om medianväljarteorin uppenbarar sig.
15 maj: Socialdemokraterna meddelar sin avsikt att ansöka om medlemskap i Nato (Socialdemokraterna, 2022).	Datum: 10 maj För: 53% Emot: 23%	Bevis om medianväljarteorin uppenbarar sig.

Sammanfattningsvis är det möjligt att påstå att medianväljarteorin kan ge en förklaring till varför Socialdemokraterna bytte ställning i frågan om ett svenskt Nato-medlemskap. Frågan är bara hur mycket och hur denna faktor kan förstås i ett större sammanhang. Andra tänkbara faktorer som Socialdemokraterna också behöver förhålla sig till tas inte i hänsyn i denna uppsats. Det hade varit intressant att undersöka andra faktorer såsom krigets utveckling i Ukraina och om det fanns ett samband mellan dess rapporterade brutalitet och den svenska opinionen.

3.2 Hultqvist-doktrinen misslyckande?

Hultqvist-doktrinen kom att tydligt prägla svensk säkerhetspolitik från och med Socialdemokraternas maktövertagande 2014, till och med partiets beslut att verka för ett

svenskt medlemskap i Nato i maj 2022. Kortfattat bestod doktrinen av tre större principer som kom att styra svensk säkerhetspolitik: bi- och multilaterala försvarssamarbeten, ett starkt försvar för avskräckning i fredstid, samt stöd till den regelbaserade internationella världsordningen (Wieslander, 2022, s.36). Hur kommer det sig att Socialdemokraterna valde att överge tidigare politiska ställningstaganden till förmån för Sveriges anslutning till Nato? I denna analys kommer fokus att läggas på de två förstnämnda faktorerna: bi- och multilaterala försvarssamarbeten och ett starkt försvar för avskräckning i fredstid.

3.2.1 Doktrinen misslyckande att skapa multi- och bilaterala försvarsgarantier

I en artikel i Hufvudstadsbladet påstår den tidigare finske utrikesministern Erkki Tuomioja den 9 april att Peter Hultqvist under våren diskuterat en bilateral försvarsallians mellan Finland och Sverige (Hufvudstadsbladet, 2022), något som även framgår i redogörelserna i *Högt över havet* (Strömberg & Nilsson, 2024, s.80, 114, 120). Källorna bidrar med insikt i att det möjligen kan ha varit så att även Hultqvist själv insett svagheten i doktrinen som bar hans namn; de multi- och bilaterala samarbeten som den grundat sig i skulle inte fungera som bindande försvarsförpliktelser. De ovan presenterade sekundärkällorna bidrar med en tydligt kontext kring Socialdemokraternas interna omvärdering av den svenska alliansfriheten och därmed Hultqvist-doktrinen i sin helhet.

I grund och botten kan argument framföras gällande Hultqvist-doktrinen realistiska chanser att mobilisera andra staters vilja att bistå Sverige militärt vid en potentiell konflikt. År 2009 antog en Sveriges riksdag betänkandet *Försvarets inriktning* (2008/09:FöU10), något som Wieslander argumenterar för kan ses som de teoretiska spelregler som Hultqvist-doktrinen kom att utgå från (Wieslander, 2022, s.41-42). I betänkandet framgår det tydligt att Sverige anser sig vara oförmögna till att agera passivt om ett land i sitt närområde skulle attackeras, och uttrycker likaså en förväntan på att andra länder bör göra likadant om Sverige skulle bli anfallet: "*Sverige kommer inte att förhålla sig passivt om en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett annat medlemsland eller nordiskt land. Vi förväntar oss att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige drabbas. Sverige ska därför kunna såväl ge som ta emot militärt stöd.*" (2008/09:FöU10, s.20). Även dåvarande utrikesminister Ann Linde bekräftar förväntningarna i sin utrikesdeklaration den 16 februari 2022 (Regeringen, 2022, s.2). Under Hultqvist-doktrinen sista vår bekräftas den Socialdemokratiska regeringens adaptering av

2009 års betänkande på en pressträff den 8 mars 2022, där Magdalena Andersson understryker EU:s gemensamma åtaganden inom försvaret av unionens medlemmar (SVT Nyheter, 2022). Socialdemokraternas omvärdering av de tidigare förlitade på försvarsklausulernas tillförlitlighet kan ses i ljuset av att 21 av EU:s 27 medlemsstater år 2022 var medlemmar i Nato (Europeiska Rådet, 2024). De officiella uttalanden från ledande Socialdemokrater agerar som bevis av tron att Socialdemokraterna explicit förväntade sig utländsk hjälp i händelse av väpnad konflikt.

Sveriges avtal om värdlandsstöd med Nato 2015 bevisar svensk tilltro på att hjälp förväntas *“vid övningar, kriser eller militära operationer”* (2015/16:UFöU4), vilket också fastslås i utredningen SOU 2016:57: *“Det är i denna del svårt för utredningen att dra någon annan slutsats än att Sverige – liksom övriga europeiska länder – är beroende av stöd från andra stater och organisationer för att i ett krisfall kunna hävda sin suveränitet.”* (SOU 2016:57, s.53). Hultqvists närmanden till Nato under sin tid som försvarsminister bidrog fortsättningsvis till en av de vitalare faktorerna i Sveriges förhållningssätt till omvärlden: Ryssland såg redan Sverige som en naturlig del av Nato:s sfär (Ds 2022:7, s.35). Sverige i kristid skulle alltså ur det största säkerhetspolitiska hotets ögon anses vara en befintlig del av Nato:s försvarssamarbeten, oavsett om ett framtida krig kom att inkludera Sverige eller inte (Ds 2022:7, s.35). Sverige i sin tur skulle vid händelse av krig eller konflikt förvänta sig stöd från omvärlden (SOU 2016:57, s.53). Därmed kan tydliga bevis styrkas rörande Hultqvist-doktrinen misslyckande att å ena sidan behålla svensk alliansfrihet, och å andra sidan erhålla försvarsgarantier genom försvarssamarbeten.

Men hjälpen skulle inte komma att garanteras, enligt den dåvarande Nato-generalsekreteraren Jens Stoltenbergs ord i mars 2022: *“Men Sverige omfattas inte av artikel 5. Sverige omfattas inte av den kollektiva säkerhetsgarantin som gäller för alla Nato-länder. Det är skillnad på att vara medlem eller inte”* (Dagens Industri, 2022). Hultqvist-doktrinen önskan om att multi- och bilaterala försvarssamarbeten skulle öka Sveriges trygghet under en militär konflikt fungerade alltså inte; Sverige skulle inte erhålla försvarsgarantier från Nato, oavsett värdlandsavtal eller inte. Stoltenbergs uttalande bevisade återigen den risk som Hultqvist-doktrinen medvetet byggt in i de multi- och bilaterala försvarssamarbeten som formats under Hultqvists tid som försvarsminister.

Ovanstående uttalande från Jens Stoltenberg kan anses vara ett bevis för det multi- och bilaterala samarbetets otillräcklighet att skapa bindande försvarsförpliktelser som kunnat hjälpa Sverige i händelse av krig eller konflikt. I sin helhet har ovanstående empiri bidragit med bevis som kan antyda att Sverige, trots sina förväntningar, inte skulle erhålla hjälp under krig eller konflikt under det rådande försvarssamarbetet med andra länder.

3.2.2 De ekonomiska kostnaderna av militär alliansfrihet och militär avskräckning

Den andra stora faktorn inom Hultqvist-doktrinen som kan anses ha haft en påverkan i Socialdemokraternas beslut att ansöka om medlemskap i Nato är Sveriges möjlighet till unilateral militär avskräckning. I överläggningarna *“Ett försämrat säkerhetspolitiskt läge - konsekvenser för Sverige”* konstaterar en arbetsgrupp, ledd av tidigare utrikesministern Ann Linde, med deltagande av Peter Hultqvist, att ett militärt alliansfritt Sverige skulle behöva *“ha en starkare militär förmåga för att försvara sig och hävda sin territoriella integritet utanför Nato, vilket skulle kräva betydande investeringar och en över åren höjd försvarsbudget, utöver de 2 procent av BNP som redan har aviserats.”* (Ds 2022:7, s.36). Till Aftonbladet lämnar flertalet uppgiftslämnare uppgifter om att ett militärt alliansfritt Sverige skulle behöva lägga 4-5 procent av BNP på försvaret (Aftonbladet, 2022), vilket kan likställas med Sveriges försvarsutgifter under det tidiga kalla kriget, där försvarsutgifternas andel av BNP låg kring 4 procent (FOI, 2020, s.2).

Ur en teoretisk synpunkt skapar den amerikanske statsvetaren Kenneth N. Waltz i sin bok *Theory of International Politics* (1979) teorier som är relevanta för att förstå hur Socialdemokraternas agerande kan förklaras. Den statliga självhjälpen som ett rationellt alliansfritt land strävar efter i en anarkisk världsordning bidrar till att autarki, alltså förmågan till självständig inhemsk produktion, anses eftersträvansvärt (Waltz, 1979, s.104). Detta för att minska det interna behovet av andra makter och därmed sin beroendeställning. Sverige kan anses ha uppnått en högre nivå av autarki, eller en typ av *screening*, under det kalla kriget (Wieslander, 2022, s.48). De problem med svensk screening under 2010-talet grundar sig i att en stor del av svenskt försvarssamarbete, men även materielen, är beroende av annan makt (Wieslander, 2022, s.48-49). JAS 39 Gripen uppges ha minst cirka 1/3 utländska delar, varav en amerikansk motor (Dagens Nyheter, 2025), Luftvärnssystem 103 Patriot är amerikanskt

(FMV, 2022) och Stridsvagn 122 är en variant av den tyska stridsvagnen Leopard 2 (Försvarsmakten). Som tidigare nämnt var Sverige beroende och förväntade sig hjälp av utländsk makt (läs Nato och EU) vid väpnad konflikt (SOU 2016:57, s.53). Man kan därför, i linje med Wieslander (2022, s.49), misslyckats med att uppnå den självständighet som Waltz menar krävs för att ett land ska kunna hävda sin suveränitet (Waltz, 1979, s.91). SOU 2016:57 kan vara ett bevis som stärker teorin att Sveriges förmåga till självhjälp varit alldeles för låg för att aktivt kunna fungera i en kris- eller krigssituation. I en riksdagsdebatt den 30 mars 2022 argumenterar den Socialdemokratiske riksdagsledamoten Niklas Karlsson tydligt för en ökad möjlighet till självhjälp (Riksdagen, 2022), samtidigt som Nato under Karlssons anföranden nämns 0 gånger (ibid.).

Fortsättningsvis konstaterar Waltz att specialisering tenderar att skapa interdependens mellan stater (Waltz, 1979, s.104), något som kan antas uppstå inom de flesta samarbeten och även Nato. Staters rationella agerande är att först och främst prioritera statens egna säkerhet, vilket ofta tenderar att hämma den arbetsfördelning och specialisering som annars hade uppstått (Waltz, 1979, s.104). Om ovan nämnt antagande antas vara sant, kan det förklara varför suveräna stater i Europa och Nordamerika valt att kollektivt garantera varandras säkerhet, och därmed minska behovet av en starkt utvecklad självhjälp. Med hjälp av Waltz kan små staters vinster av samarbeten förklaras tydligare: han hävdar att stora stater har ett egenintresse i att förse kollektiva nyttigheter i ett samarbete utan att få proportionerligt betalt (Waltz, 1979, s.208). Detta, då mäktigare stater generellt sett tillgodosett kollektiva nyttigheter och bidragit till fred och generell säkerhet för stater även fast den relativa vinsten varit oproportionerlig (ibid.). Waltz synsätt går att koppla till det moderna Nato och bidra med en förklaring till varför många länder innan 2022 spenderat avsevärt mycket mindre av sin BNP på försvaret, jämfört med USA (Nato, 2025, s.9). Den kollektiva säkerheten för mindre stater som USA:s har relativt sett överfinansierat före 2022, har bidragit till att mindre stater likt Sverige kunnat överge tanken om självhjälp till förmån för en kollektiv sådan. Den ovan analyserade faktorn fungerar inte som ett direkt bevis för att svenskt självhjälp varit undermålig, men kan i kombination med tidigare yttrade önskan om svensk hjälp vid en kris- eller krigssituation agera som bevis för att svensk möjlighet till självhjälp varit låg under perioden innan 24 februari 2022, samt under Socialdemokraternas interna process rörande ett svenskt Nato-medlemskap.

Sammanfattningsvis har Sveriges möjligheter till militär avskräckning under åren innan 2022 varit låga. Kostnaderna av att förbli militärt alliansfritt hade varit avsevärt högre för Sverige, jämfört med ett Nato-medlemskap, där de Europeiska medlemmarna och Kanada i snitt prioriterade 1,63 procent av BNP på försvarsutgifter år 2022 (ibid.). Det moderna svenska försvaret var år 2022 inte bara beroende av utländsk hjälp vid konflikt (SOU 2016:57, s.53), utan även starkt beroende av utländsk materiel för att kunna bedriva verksamhet inom försvaret. Därmed kan bevis rörande frågan anses existera: Sverige genom ovan presenterade källor bevisat att möjligheten till självhjälp varit relativt försumbar.

3.2.3 Värdering av bevis

De bevis som tidigare presenterats rörande Hultqvist-doktrinen kan anses tala för teorin. Utifrån de kausala förklaringarna (Figur 1.2) finns det en del bevis som är tillämpbara på fallet, och därmed kan anses bidra med en förklaring till varför utfallet kom att bli som det blev. De bevis som presenteras bidrar till stor del till att förklara varför Hultqvist-doktrinen misslyckades att uppnå sina säkerhetspolitiska mål. Jens Stoltenbergs uttalande i mars 2022 (Dagens Industri, 2022) bekräftar misslyckandet i att genom samarbete skapa förpliktigande försvarsgarantier för Sverige. Likaså bekräftar officiella handlingar att svensk militär alliansfrihet hade kostat den svenska statskassan avsevärt mycket mer än 2022 års nivåer (Ds 2022:7, s.36), vilket också stärker Waltz teori om att specialisering inom allianser sänker kostnader (Waltz, 1979, s.104, s.208. Nato, 2025, s.9).

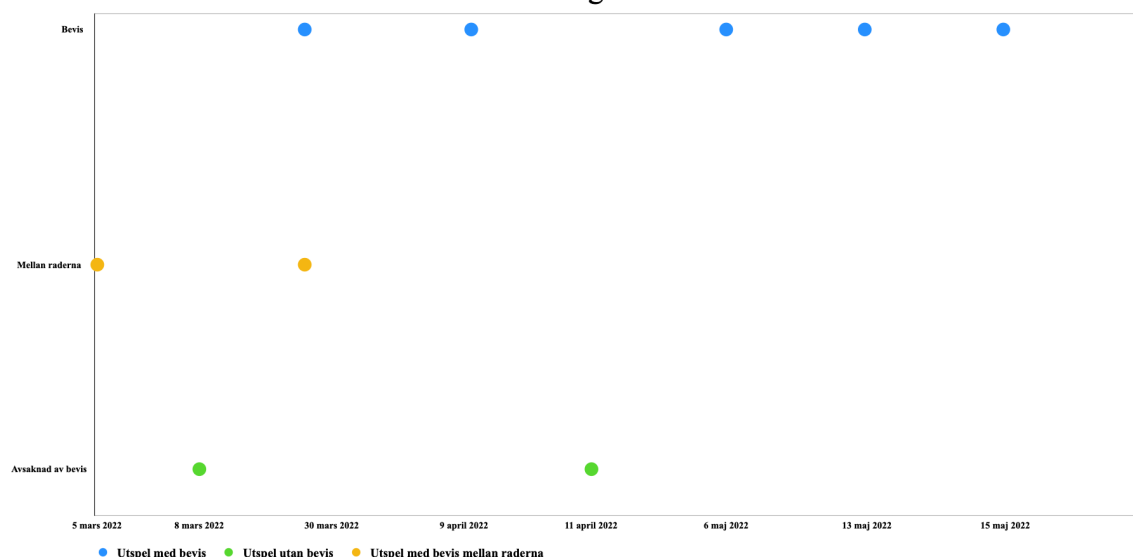
Samtidigt är bevisen bristfälliga i att förklara enskilt varför Hultqvist-doktrinen misslyckande bidrog till att Socialdemokraterna omvärderade sitt beslut. Socialdemokraternas hela omvärdering av Nato-frågan ses i ljuset av Rysslands invasion av Ukraina, samt Finlands beslut att ansöka om medlemskap i Nato. Samtidigt är det inte säkert att enbart de två faktorerna bidragit till Socialdemokraternas tvärvändning. Hade Socialdemokraterna varit lika angelägna att ansöka om medlemskap i Nato om Sverige haft en kapacitet till självhjälp likt under kalla kriget? Likaså hade existensen av de av Hultqvist eftersträlvade multi- och bilaterala säkerhetsgarantierna kunnat påverka Socialdemokraternas beslut.

Tabellen 3.2 och figur 3.1 undersöker om bevisen presenterade i tabellen 1.1 uppenbarar sig i kommunikation från Socialdemokraterna och Nato:

Tabell 3.2

Kommunikation	Uppenbarar sig bevisen?
5 mars: Sverige skulle enligt Stoltenberg inte erhålla försvarsgarantier av Nato (DI, 2022)	Uttalandet dementerar svensk möjlighet till hjälp från Nato i en krigssituation eller konflikt.
8 mars: Ett svenskt Nato-medlemskap skulle destabilisera säkerhetsläget (SVT Nyheter, 2022)	Inga bevis uppenbarar sig.
30 mars: Riksdagsdebatt där Socialdemokraterna inte ens nämner Nato (Riksdagen, 2022).	Inga bevis uppenbarar sig, men att inte nämna det talar också sitt språk.
30 mars: Socialdemokraterna öppnar för att ändra sig i frågan om svensk alliansfrihet (SVT Nyheter, 2022).	Bevis rörande att Hultqvist-doktrinen funktion är beroende av säkerhetsläget, samt att självhjälp i ett försämrat säkerhetsläge är dyrt.
9 april: Peter Hultqvist har enligt källor till Hufvudstadsbladet arbetar för möjligheten att skapa en Svensk-Finsk försvarssallians (Hufvudstadsbladet, 2022).	Ett avsteg från Hultqvist-doktrinen, stärker Waltz teori om att självhjälp är dyrt.
11 april: Socialdemokraterna vill ha en ny säkerhetspolitisk dialog med bakgrund av kriget i Ukraina (Socialdemokraterna, 2022).	Inga bevis uppenbarar sig.
6 maj: Socialdemokratiska politiker argumenterar i media för att svensk alliansfrihet hade medfört stora ökningar i kostnader (Aftonbladet, 2022).	Stärker Waltz teori om att självhjälp är dyrt.
13 maj: Rapporten Ds 2022:7 <i>Ett försämrat säkerhetspolitiskt läge - konsekvenser för Sverige</i> lanseras. Rapporten argumenterar mot tidigare ställningstaganden inom Hultqvist-doktrinen (Ds 2022:7).	Stärker Waltz teori om att självhjälp är dyrt, samt att svensk alliansfrihet är otillräcklig i det nya säkerhetspolitiska klimatet.
15 maj: Socialdemokraterna meddelar sin avsikt att gå med i Nato (Socialdemokraterna, 2022).	Stärker Waltz teori om att självhjälp är dyrt, samt att svensk alliansfrihet är otillräcklig i det nya säkerhetspolitiska klimatet.

Figur 3.2

Analysen skapar sammanfattningsvis viss tydlighet kring Socialdemokraternas beslut att ansöka om medlemskap i Nato. Samtidigt finns det stora möjligheter till vidare forskning vidare hur Hultqvist-doktrinen i en situation utan krig i Ukraina påverkat svensk säkerhetspolitik framåt. Att Hultqvist-doktrinen i kombination med kriget blev bristfällig kan utifrån Waltz konstateras, men frågan är hur länge tanken om multi- och bilaterala försvarssamarbeten och en bristfällig försvarsbudget hade kunnat säkra Sveriges möjlighet till självhjälp.

4 Slutsats

I den här uppsatsen har frågor kring Socialdemokraternas svängning i frågan om ett svenskt medlemskap i Nato analyserats med hjälp av processpåring, där olika händelser i processen analyserats och gett insikter i varför beslutet kan ha fattats.

Med samtidigheten av Socialdemokraternas svängning i frågan och ja-sidans stabilisering runt 50%, är det möjligt att utifrån medianväljarteorin, argumentera för att det kan ha haft en viss påverkan på Socialdemokraternas förändrade åsikt om Nato. Framförallt där opinionsundersökningarna fungerade som ett uttryck för den ökade pressen på Socialdemokraterna, där fler och fler människor i Sverige var positiva till ett svenskt medborgarskap. Det är inte möjligt att dra en slutsats om vilken omfattning denna påverkan haft utifrån undersökningen. Det går däremot att konstatera att det finns bevis som stärker teorin att opinionens förändring kan ha påverkat Socialdemokraternas förändring i frågan. Detta med bakgrund till att det var valår, risken för att Nato-frågan skulle bli en valfråga för Moderaterna och det uttryckta behovet av en bred samsyn på den svenska säkerhetspolitiska inriktningen. Opinionsundersökningens roll i Socialdemokraternas svängning handlade framförallt om att ge en fingervisning av vad befolkningen tycker i frågan om ett svenskt medlemskap i Nato. Dessa undersökningar visade att opinionen för Nato i Sverige ökade mycket i samband med Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina. Då var det otänkbart för Socialdemokraterna att lämna alliansfriheten, tills det inte längre var det. Utifrån mediaväljareteorins perspektiv så kunde opinionsundersökningarna förklara denna förändring med stöd av Socialdemokraternas skiftning i retorik som föranledde den förändrade synen på Nato.

Gällande Hultqvist-doktrinen kan man genom analysen dra slutsatsen att doktrinen misslyckades. Den tidigare försvarsministerns tanke om att multi- och bilaterala samarbeten skulle säkra försvarsgarantier vid tid av krig visade sig vara felaktig, samtidigt som Sveriges militära avskräckning var försumbar jämfört med de nivåerna som hade behövt uppnås för att förbi militärt alliansfria. Svenskt beroende av Nato, både som garant för suveräniteten, men också materiellt, har visat sig var allt för stort för att ignoreras. Slutligen har kostnader

rörande svenskt militär alliansfrihet analyserats, och Waltz teori har förklarat varför mindre stater inom Nato kunnat omfattas av omfattande säkerhetsgarantier, även fast de inte spenderat särskilt mycket pengar på sitt försvar. Att förbli militärt alliansfri, skulle därmed vara både riskabelt och dyrt. Man kan därmed dra slutsatsen att Peter Hultqvists säkerhetspolitiska doktrin var ett misslyckande, och att ett Nato-medlemskap skulle uppnå de säkerhetspolitiska målen till ett bättre pris än att förbli militärt alliansfritt.

5 Referenser

- Aftonbladet (2022) *Damberg efter mötet: "Ser redan Putinpriser vid pump"*. 8 mars 2022.
<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/Eag8BA/mikael-damberg-efter-s-motet-vi-ser-re-dan-putinpriser-vid-pump> [Hämtad: 07-05-2026]
- Aftonbladet (2022). *S beslutar om Nato om 10 dagar: "Alliansfrihet är dyrt"*. 6 maj 2022.
<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/y4wx3r/socialdemokraterna-beslutar-om-Nato-alliansfrihet-ar-dyrt> [Hämtad 07-05-2026]
- Bjereld, Ulf & Oscarsson, Henrik (2023). "JORDSKRED I SVENSK Nato-OPINION EFTER RYSSLANDS INVASION AV UKRAINA" ur *Ovisshetens tid: SOM-undersökningen 2022* (2023) Andersson, Ulrika; Öhberg, Patrik; Carlander, Anders; Martinsson, Johan & Theorin, Nora (red.) [Göteborg]: SOM-institutet. s.141-155
- Bjereld, Ulf (2014). *Svensk Nato-opinion i förändring?* i Annika Bergström & Henrik Oscarsson (red.) *Mittfåra & marginal*. Göteborgs universitet: SOM-institutet. s. 487-494
- Ds 2022:7. *Ett försämrat säkerhetspolitisk läge - konsekvenser för Sverige*.
- Downs, Anthony (1957). *An economic theory of democracy*. New York: Harper & Row
- Dagens Industri (2022). *Nato: snabbt inträde möjligt för Sverige*. 5 mars 2022.
<https://www.di.se/nyheter/Nato-snabbt-intrade-mojligt-for-sverige/> [Hämtad 07-05-2026]
- Dagens Nyheter (2022) *Ann Linde: Inte säkert Finland och Sverige kommer till samma slutsats om Nato*. 6 april 2022
<https://www.dn.se/varlden/ann-linde-inte-sakert-finland-och-sverige-kommer-till-samma-slutsats-om-Nato/> [Hämtad 07-05-26]
- Dagens Nyheter (2025). *Amerikansk motor kan sätta stopp för jätteaffären av Gripen*. 31 oktober 2025.
<https://www.dn.se/sverige/amerikansk-motor-kan-satta-stopp-for-jatteaffaren-av-gripen/> [Hämtad 07-05-2026]

- Esaiasson, Peter, et al. *Metodpraktikan*: . 6, uppl. Stockholm: Norstedts Juridik, 2024.
- Eriksson, Ida & Ohlson, Johanna (2024). *Från Neutralitet till Nato: Slutet på 200 Års Militär Alliansfrihet*. Kandidatuppsats, Freds- och konfliktvetenskap. Lunds Universitet. <https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=9179317&fileId=9182371>
- Europeiska Rådet (2024). *Samarbetet mellan EU och Nato*. 4 december 2024. <https://www.consilium.europa.eu/sv/policies/eu-Nato-cooperation/#0> [Hämtad: 07-05-2026]
- Europaportalen (2022). *Andersson om säkerhetspolitiken: Sverige och Finland delar framtid*. 3 maj 2022 <https://www.europaportalen.se/2022/05/andersson-om-sakerhetspolitiken-sverige-och-finland-delar-framtid> [Hämtad 07-05-26]
- FMV (2022). *Luftvärnssystem 103 - Patriot*. 18 augusti 2022. <https://www.fmv.se/projekt/luftvarnssystem-103/> [Hämtad 07-05-2026]
- FOI (2020). *Sveriges försvarsutgifter 1900-2022*. 17 augusti 2020. <https://www.foi.se/rest-api/report/FOI%20Memo%207249> [Hämtad 07-05-2026]
- Försvarsmakten (datum ej angivet). *Stridsvagn 122*. <https://www.forsvarsmakten.se/om-forsvarsmakten/myndighetsinformation/materiel-och-teknik/> [Hämtad 07-05-2026]
- Holmström, Mikael (2023). *Den dolda alliansen: Sveriges hemliga Nato-förbindelser*. Stockholm: Natur & Kultur. 5. uppl. 2023
- Hufvudstadsbladet (2022). *Erkki Tuomioja: Peter Hultqvist har fört fram finsk-svensk försvarsallians som alternativ till Nato*. 9 april 2022. <https://www.hbl.fi/2022-04-09/erkki-tuomioja-peter-hultqvist-har-fort-fram-finsk-svensk-forsvarsallians-som-alternativ-till-Nato/> [Hämtad 07-05-2026]
- Hultqvist, Peter (2015). "Sveriges militära samarbete med USA måste fördjupas". *Dagens Nyheter*, 31-08-2015. <https://www.dn.se/debatt/sveriges-militara-samarbete-med-usa-maste-fordjupas/> [Hämtad 06-05-2026]
- Kuriren (2022), "Tobias Baudin (S): "Det Putin gör är oförsvarbart". 4 mars 2022 <https://www.kuriren.nu/nyheter/lulea/artikel/kriget-i-ukraina-vacker-vreden-hos-tobias-baudin-s-det-putin-gor-ar-oforsvarbart/jdwe358r>, [Hämtad: 07-05-2026]
- Linde, Ann (2022). *Utrikesdeklarationen 2022*, 16 april 2022. <https://www.regeringen.se/globalassets/regeringen/dokument/utrikesdepartement>

- [et/utrikesdeklarationen-2022.pdf](#) [Hämtad 07-05-2026]
- Mahoney, James (2012). The Logic of Process Tracing Tests in the Social Sciences. *Sociological Methods and Research*, 41(4), 570. <https://doi.org/10.1177/0049124112437709>
- North Atlantic Treaty Organisation (Nato) (2025). *Defence Expenditure of Nato Countries (2014-2025)*. (Exakt publiceringsdatum okänt). <https://www.Nato.int/content/dam/Nato/webready/documents/finance/def-exp-2025-en.pdf> [Hämtad 08-05-2026]
- Novus "Klar majoritet för Nato" 16 maj 2022. <https://novus.se/egnaundersokningar-arkiv/klar-majoritet-for-Nato/> (Hämtad 09-05-26)
- Prot. 1902:44. Onsdagen den 7 maj 1902. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/protokoll/riksdagen-s-protokoll_cz9o44/
- Regeringen (2024). *Detta är Nato*. 25 april 2024. <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/sverige-i-Nato/detta-ar-Nato/> [Hämtad: 06-05-2026]
- Regeringen (2024). *Sveriges och Natos historia*. 3 april 2024. <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/sverige-i-Nato/sveriges-och-Nato-s-historia/> [Hämtad: 06-05-2026]
- Regeringen (2022). *Regeringens deklaration: vid 2022 års utrikespolitiska debatt i riksdagen onsdagen den 16 februari 2022*. 16 februari 2022. <https://www.regeringen.se/globalassets/regeringen/dokument/utrikesdepartementet/utrikesdeklarationen-2022.pdf> [Hämtad 07-05-2026]
- Regeringen (2021). *Regeringens deklaration: vid 2021 års utrikespolitiska debatt i riksdagen onsdagen den 24 februari 2021*. 24 februari 2021. https://www.regeringen.se/contentassets/3b925dd737454936b5afe36498f08664/utrikesdeklarationen_2021.pdf [Hämtad 08-05-2026]
- Republikens President (2022). *Gemensamt uttalande av republikens president och statsministern om Finlands medlemskap i Nato*. 12 maj 2022. Republikens presidents kansli. <https://www.presidentti.fi/niinisto/sv/pressmeddelande/gemensamt-uttalande-av->

[republiken-president-och-statsministern-om-finlands-medlemskap-i-Nato/](#)

[Hämtad: 06-05-2026]

Riksdagen. (2022). *2021/22:109. Nato-option i regeringsförklaringen*. 25 januari 2022. Sveriges riksdag.

Riksdagen (2022). *Militära frågor (Debatt om förslag)*. 30 mars 2022. Sveriges riksdag.

https://www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/debatt-om-forslag/militara-fragor_h901f%C3%B6u9/?pos=13&autoplay=true [Hämtad 19-05-2026]

https://www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/interpellationsdebatt/Nato-option-i-regeringsforklaringen_h910109/?pos=8&autoplay=true [Hämtad: 06-05-2026]

Riksdagen. (2022). *2021/22:1070. "Syftet med den militära alliansfriheten"*. 23 januari 2022. Sveriges riksdag.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svar-pa-skriftlig-fraga/syftet-med-den-militara-alliansfriheten_h9121070/ [Hämtad: 06-05-2026]

Riksdagen (2009). Betänkande 2008/09:FöU10. *Försvarets inriktning*. 16 juni 2009. Sveriges riksdag. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/forsvarets-inriktning_gw01f%C3%B6u10/ [Hämtad 07-05-2026]

Riksdagen (2016). Betänkande 2015/16:UFöU4. *Samförståndsavtal om värdlandsstöd*. 25 maj 2016. Sveriges riksdag.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/samforstandsavtal-om-varldandsstod_h301uf%C3%B6u4/ [Hämtad 07-05-2026]

SOU 2002:108. *Fred och säkerhet - säkerhetspolitiska utredningen*.

SOU 2016:57. *Säkerhet i ny tid - Betänkande av utredningen om Sveriges försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten*.

Socialdemokraterna (2022). *Socialdemokraterna vill att Sverige ska ansöka om medlemskap i Nato*. 15 maj 2022.

<https://www.socialdemokraterna.se/nyheter/nyheter/2022-05-15-socialdemokraterna-vill-att-sverige-ska-ansoka-om-medlemskap-i-Nato> [Hämtad: 06-05-2026]

Socialdemokraterna (2022). *Socialdemokraterna genomför en säkerhetspolitisk dialog mot bakgrund av Rysslands invasion av Ukraina*. 11 april 2022.

<https://www.socialdemokraterna.se/nyheter/nyheter/2022-04-11-socialdemokraterna-genomfor-en-sakerhetspolitisk-dialog-mot-bakgrund-av-rysslands-invasion-av-ukraina>

[Hämtad 07-05-2026]

Socialdemokraterna Lund (2022). *Nej till Nato - ja till alliansfrihet*. 6 maj 2022.

- <https://lund.socialdemokraterna.se/lund/nyheter/artiklar/2022-05-06-nej-till-Nato---ja-till-alliansfrihet> [Hämtad 06-05-2026]
- Strömberg, Maggie & Nilsson, Torbjörn (2024). *Högt över havet: så övergav Sverige alliansfriheten*. Stockholm: Albert Bonniers förlag. 2024
- Svenska Dagbladet (2012). "Försvar med tidsgräns". 30 december 2012. <https://www.svd.se/a/b159e181-3974-35b4-a472-f279cafc159/forsvar-med-tidsgrans> [Hämtad 15-05-2026]
- Svenska Yle (2022). Försvarsutskottet: Natomedlemskap det bästa alternativet för att trygga Finlands säkerhet. 10 maj 2022. <https://yle.fi/a/7-10016324> [Hämtad: 06-05-2026]
- SVT Nyheter (2022). "Natomedlemskap skulle destabilisera säkerhetsläget". 8 mars 2022. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/andersson-om-Nato-medlemskap-skulle-destabilisera-sakerhetslaget> [Hämtad 06-05-2026]
- SVT Nyheter (2022). "Magdalena Andersson öppnar för Natomedlemskap: Utesluter inget" 30 mars 2022. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/magdalena-andersson-oppnar-for-Natomedlemskap-utesluter-ingenet> [Hämtad 06-05-2026]
- SVT Nyheter (2022). "Shekarabi: Jag lutar åt ett ja till Nato" 26 april 2022. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/shekarabi-jag-lutar-at-ett-ja-till-Nato> [Hämtad 07-05-2026]
- SVT Nyheter (2022). "Andersson: Vill inte dra ut på Natobeslutet i onödan" 5 maj 2022 <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/andersson-vill-inte-dra-ut-pa-Natobeslutet> [Hämtad 07-05-2026]
- Wallström, Margot & Hultqvist, Peter (2016). "Inte aktuellt ändra svenska säkerhetspolitiska doktrinen". *Dagens Nyheter*, 08-09-2016. <https://www.dn.se/debatt/inte-aktuellt-andra-svenska-sakerhetspolitiska-doktrinen/?forceScript=1%26variantType=large>
- Waltz, Kenneth N. (1979). *Theory of International Politics*. 1. uppl. Addison-Wesley Publishing Company, Inc. 1979
- Wieslander, Anna (2022). "'The Hultqvist doctrine' – Swedish security and defence policy after the Russian annexation of Crimea". *Defence Studies Transatlantic Transitions: Responses to the Russian Threat in the Baltic Sea Region*, vol. 22, no. 1, 2022, s. 35-59, <https://doi.org/10.1080/14702436.2021.1955619>.
- Winther, Jennifer (2022). "För Sveriges bästa, eller?". Självständigt arbete, Statsvetenskap

med inriktning på krishantering och säkerhet. Försvarshögskolan.
<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1732577/FULLTEXT01.pdf>

Ydén, Karl; Bjereld, Ulf & Berndsson, Joakim (2022). "Hultqvistdoktrinen uppgång och fall? Svensk försvarsopinion i en osäker tid" i Andersson, Ulrika; Oscarsson, Henrik; Rönnerstrand, Björn & Nora Theorin (red.). *Du sköra nya värld*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet., 2022, s.371-384.